

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Реформа освіти та науки. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-osviti>
3. Собчук Володимир. Перлина в короні України. Кременець: Видавець Томчук В.Ю., 2005. 56 с. С.26–27.
4. Субтельний Орест. Україна: історія / пер. з англ. Ю.І. Шевчука; вст. ст. С.В. Кульчицького. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1993. 720 с.
5. Філатова Л. Кременецький ліцей: музично-освітні та культурні традиції. *Музичне товариство Волині XIX –XX століття* : колективна монографія /за заг. ред. П.Й. Шиманського. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2012. 156 с. С. 19–33.
6. Фицик І. Мистецька підготовка в системі шляхетської освіти Кременецького ліцею на початку XIX століття. *Мистецтво у контексті освітньої парадигми: вітчизняний та зарубіжний досвід*. Умань : ПП Жовтий О. О. 2013. С. 179–181.

Гривко Антоніна Вікторівна,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Ситник Олексій Валерійович,

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри мультимедійних технологій і медіадизайну
Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка*

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ІКТ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ЖУРНАЛІСТІВ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

В умовах інформаційного середовища, що визначається стрімким розвитком інформаційно-комунікативних технологій, використання їх у процесі професійної підготовки журналістів зумовлено не лише методичними особливостями організації освітнього процесу, а й вимогами ринку праці до професійної компетентності майбутніх фахівців.

На думку Дж. Павлик (J. Pavlik), розвиток технологій стрімко трансформує журналістику водночас у 4 сферах: як журналісти роблять свою роботу; зміст новин; структура або організація новин; та відносини між новинними організаціями, журналістами та їх численними публікаціями [4]. Так, у дослідженні [3] зафіксовано свідчення журналістів про зміни у способах та інструментах здобування інформації [3, с. 7], а також у вимогах до кваліфікації і професійних навичок фахівців — вони мають бути мультикваліфікованими та вміти працювати з широким спектром медіаплатформ [3, с. 8]. О. Чатал (Ö. Çatal) аналізує технологічні зміни в журналістській діяльності, що призводять до трансформації професії. Серед них автор виокремлює технологічно зумовлені зміни в робочому процесі; зміни в практиці збору новин; прискорення моделей виробництва контенту; конвергенцію прикладних програм для друку, тощо [5]. у зв'язку з дослідженням того, як інтернет-журналістика змінює практику та процес виробництва новин журналістами, автор дійшов висновку, що включення в навчальні програми професійної підготовки журналістів навичок із медіаграмотності і технологічних навичок є однією з вимог сучасності.

Відповідно до світової наукової думки, задекларованої в міжнародних документах (зокрема, у Моделі навчальної програми з журналістської освіти [7], узагальненій Всесвітньою радою з журналістської освіти, Тартуській декларації [6]), володіння інструментальною компетентністю (знання про програмні засоби, технології і спеціальне обладнання, інтернет-інструменти та сервіси, необхідні на кожному етапі реалізації професійної діяльності журналістів і вміння використовувати їх можливості відповідно до професійних завдань) є однією з основних вимог до професійної підготовки випускників закладів вищої освіти за спеціальністю «Журналістика».

Можлива невідповідність швидкості реагування закладів вищої освіти щодо змістово-методичної організації професійної підготовки майбутніх фахівців швидкості розвитку технологій зумовлює невідповідність такої підготовки вимогам роботодавців до випускників закладів вищої освіти. Так, у праці [2] висвітлено результати дослідження, що демонструють відсутність знань журналістів у певних сферах ІКТ. За даними дослідження «Журналісти в роботі», проведеного Національною радою з підготовки журналістів у 2018 році у Великобританії, 64% опитаних журна-

лістів (N=73000) висловили думку про те, що їм необхідні нові або додаткові навички, щоб бути повністю ефективними [3, с. 60]. До них 46% респондентів відносять навички з медіа аналітики та соціальних медіа, 45% - навички відеоредагування, 37% — навички роботи в програмному пакеті Photoshop, 36% - навички з журналістики даних [3, с. 60–61].

За результатами пілотного дослідження стану журналістської освіти в Україні [1], визначено навички, яких бракує українським випускникам-журналістам. Серед них, зокрема, уміння з пошуку та підготовки матеріалів, перевірки джерел, робота з соціальними мережами, володіння новітніми форматами подачі інформації [1, с. 45], що свідчить про актуальність вивчення інформаційно-технологічних практично спрямованих дисциплін у процесі професійної підготовки журналістів.

Водночас, відповідно до дослідження [1], у багатьох університетах викладають курси, спрямовані на оволодіння студентами навичками створення конкурентного медіапродукту в умовах інформаційного суспільства (пошукова оптимізація текстів для онлайн-середовища (SEO), інфографіка, блогінг, журналістика даних, соціальні медіа, мультимедійні платформи, робота конвергентної редакції): понад 5 таких курсів — у 26% закладів вищої освіти, які брали участь в опитуванні, від 3 до 5 курсів — у близько 53% [1, с. 20, с. 19]. Отже, відповідно до аналізованого документу спостерігається суперечність: з одного боку — наявність в системі професійної підготовки журналістів блоку дисциплін, спрямованих на набуття студентами ІКТ-навичок, необхідних у професійній діяльності, а з іншого — брак відповідних навичок у випускників.

Можна зробити припущення, що така ситуація може бути зумовлена змістовим наповненням освітньо-професійних програм, які складаються із переліку загальноосвітніх і фахових дисциплін, та їх поділом на обов'язкові та вибіркові. Аналіз освітніх програм за спеціальністю «Журналістика» в українських закладах вищої освіти показав, що блоку обов'язкових дисциплін належать здебільшого загальноуніверситетські студії та теоретичні курси. Технологічні курси, пов'язані з використанням ІКТ у професійній діяльності журналістів, здебільшого виокремлено в спецкурси, часто згруповані в один із вибіркових блоків. Це означає, що за умови вибору всіх таких дисциплін (що неможливо з огляду на

певні обмеження) їх сумарний обсяг становитиме не більше 25 % кредитів ЄКТС, що визначатиме інструментальний (практико орієнтований) складник професійної компетентності майбутніх журналістів. у цьому аспекті вважаємо необхідним звернути увагу на Паризьку декларацію (2019), укладену Всесвітньою радою з питань журналістської освіти, одним із пунктів якої є визнання необхідності підтримки балансу між академічними знаннями та технічними навичками журналістського ремесла [8].

Отже, забезпечення якості журналістської освіти залежить від відстеження розвитку тенденцій медіаринку, професійних потреб фахівців медіагалузі та своєчасного внесення відповідних змін у змістово-методичну організацію професійної підготовки журналістів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан журналістської освіти на факультетах журналістики в Україні (результати пілотного дослідження). Спеціальний звіт. Київ : «Детектор медіа», 2016. 48 с.
2. Veglis A., Pomportis A. Journalists in the Age of ICTs: Work Demands and Education Needs. *Journalism & Mass Communication Educator*. 2013. №69 (1). p. 61–75. DOI: 10.1177/1077695813513766.
3. Spilsbury M. Journalists at Work. Their views on training, recruitment and conditions: Independent research commissioned by the National Council for the Training of Journalists. UK, 2018.
4. Pavlik J. The Impact of Technology on Journalism. *Journalism Studies*. 2000. №1(2). P. 229–237. DOI: 10.1080/14616700050028226.
5. Çatal Ö. New Technologies Challenging the Practice of Journalism and The Impact of Education: Case of Northern Cyprus. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*. 2017. №13(11). P.7463–7472. URL: <https://www.ejmste.com/download/new-technologies-challenging-the-practice-of-journalism-and-the-impact-of-education-case-of-northern-5133.pdf>. Accessed 05.03.2020.
6. Tartu Declaration (2006, revised in 2013). URL: <https://www.ejta.eu/tartu-declaration>. Accessed 15.03.2020.
7. Model curricula for journalism education. UNESCO Series on Journalism education. 150 p. URL :
8. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000151209?posInSet=1&queryId=350b85b0-ecbe-467d-9a4c-ab9d5c864321>. Accessed 18.09.2019.
9. Paris Declaration of Freedom of Journalism Education. Adopted by the World Journalism Education Council during its plenary session, on July 8th 2019. URL: <https://wjec.net/about/paris-declaration-of-freedom-of-journalism-education/>. Accessed 15.03.2020.